

Josep Berga i Boix, un escultor desconegut

TONI MONTURIOL

*Berga i Boix
i la seva
única escultura
signada*

Josep Berga i Boix (1837-1914), «l'avi Berga» com se'l coneix a Olot, sovint ha estat considerat només com el pintor paisatgista amic i coetani de Joaquim Vayreda. Val a dir que els estudis duts a terme darrerament (1) situaran la figura d'en Berga en un lloc més d'acord amb el que la seva pintura representa. Aquesta és, en molts aspectes, molt més agosarada i avançada de plantejaments que no la del propi Vayreda. Cal per tant, al meu entendre, plantejar-se de nou la figura i l'obra de Berga i Boix.

En el seu moment la pintura que varen realitzar ambdós va representar per Olot, durant un període relativament curt, trobar-se al capdavant de l'avantguarda pictòrica a Catalunya. El retard amb consideració a la capital mundial de l'art, París, és considerable,

ensem en Van Gogh, Gauguin, Cezanne...

L'Escola d'Olot

Un altre aspecte que s'ha remarcat, potser més dins l'àmbit olotí, és el de Berga com a mestre de l'escola de Belles Arts d'Olot. Exercí el mestratge sobre una sèrie d'artistes alguns d'ells de força renom com Miquel Blay, Josep Clarà, Josep Berga i Boada, Celestí Devesa, Joaquim Claret,... la majoria d'ells escultors. Aquest mestratge s'ha destacat per explicar l'existència i continuació de l'anomenada Escola d'Olot, referida a la pintura. Al meu entendre tal Escola no existeix més enllà de les figures de Vayreda i Berga. Amb posterioritat el que sí hi ha hagut és la plasmació d'un paisatge, el d'Olot i els seus voltants, per bona part dels pintors lo-

cals, que fou el que seduí nombrosos artistes barcelonins contemporanis de Vayreda i Berga, com el mateix Rossinyol que el descrivia així: «..., allà al lluny, mirant un fondo limitat per altes serres, com rompiments de teatre, la gran planúria d'Olot, nova per a mi, s'em va aparèixer com si l'hagués coneguda. Allí al peu del fons de tot, roques negres eixoplugant cases rosseques, arrecerades sota dels arbres; més a prop camps vermellosos, resseguits plec a plec per les ratlles de l'arada; taques verdoses de roures, salzerades acotxant els rierals, turons volcànics i pertot, pels fondos dels torrents, per les bagues i pels lloms, la flor blanca del fajol, oberta, tendra i flexible, aplanant-se sota el vent, gronxant-se, tremolant com vies de nervis i omplint tota la plana d'una nevada olorosa.»... (2)

Una escola escultòrica?

A nivell escultòric, entre el final de segle passat i el principi d'aquest, sí que es podria parlar amb més propietat d'escola escultòrica d'Olot, però potser tampoc aquest sigui un qualificatiu apropiat per les individualitats que englobaria. Per què s'ha parlat doncs d'Escola de pintura d'Olot quan els seus deixebles directes eren en bona part escultors a part que escultors foren els de més renom (Blay, Clarà)? Per què s'ha destacat el paper de pedagog, en el sentit pictòric, de Berga? Per què s'ha obviat la seva labor escultòrica i la seva actuació com a escultor? En tot cas val a dir que Berga fou un bon pedagog ja que tot i ser majoritàriament pintor no va coartar els seus deixebles que tenien una inclinació natural cap al modelatge. Crec que també hi influí el seu coneixement de l'escultura com a escultor esporàdic. Tenim referències a la premsa d'aquest fet a El Olotense (3) «... Con estos elementos construye el propio señor (Berga) imágenes de todos los tamaños...» Aquesta cita fa referència a models executats per Berga per al primer taller de sants, «El Arte Cristiano J. Berga y Compañía» del qual ell era soci fundador i gerent.

El vessant escultòric de l'Avi Berga s'ha descuidat perquè no es conserven obres que se li puguin atribuir amb seguretat i per tant, com que moure's en la hipòtesi és molt arriscat, el millor és ob-

viar-ho. Un altre aspecte que cal tenir present és que, essent realistes, les obres que es poden atribuir a Berga i Boix no són d'una gran qualitat i l'interès decreix en favor de la seva pintura.

Només una escultura

En aquests moments l'única que amb tota certesa és de Berga i Boix, perquè està signada, és una terracuita d'una Verge amb el nen en braços que fou donada pels seus descendents al Museu Comarcal de la Garrotxa (núm. 3374). Aquesta peça probablement era un dels primers sants del taller d'Olot ja que en els inicis no es treballava amb la pasta-cartró com avui sinó que es feia en terracuita i per tant no es feien seriacions tan llargues de les imatges.

Queda clar que a Berga se l'ha de tenir present com a escultor a partir d'ara.

Toni Monturiol és historiador

(1) Joan Sala a la seva Tesi doctoral «La pintura a Olot al s. XIXè.: Berga i Boix i els germans Vayreda»

(2) Citat per Ramon Grabulosa a «Olot en les Arts i les Lletres» Ed. Dirosa, 1974.

(3) El Olotense núm. 19, 3 de juliol de 1881. Una altra referència la trobem a M. Carme Verdaguer en el seu llibre «L'escultura a Olot. Diccionari biogràfic d'autors». Ed. El Bassegoda. Olot 1987. «En aquest taller també van modelar figures de pessebre, algunes de les quals foren obra de l'avi Berga, i suposem l'únic antecedent com a escultor» pp. 54-55.